

Ordu və cəmiyyət

“Sənət taleyimə Həzi Aslanovu yaşatmaq düşüb”

- Ramiz müəllim, sizi ordu ruhu, sənətkar kimi tanıyırsınız. Bu ruh, bu bağlılıq haradan yaranıb sizdə?

- Xalqımız tarixən orduya bağlı olub. Bu əsrlərin ənənəsidir ki, biz onu nəsil-nəsil yaşadıq. Hələ orta məktəb illərində Mehdi Hüseynzadənin, Həzi Aslanovun müharibədə göstərdiyi əfsanəvi qəhrəmanlıqları barədə çox eşidirdik. Digər yaşadığımız kimi mən də belə qəhrəman olmaq istəyirdim. "Uzaq sahillərdə", "Axırıncı aşırım", "Yeddi oğul istəyirəm" kimi filmlər bizə vətənpərvərlik hissləri aşılayırdı. Xoşbəxt sənətkarlardanam ki, böyük sərkərdəmiz Həzi Aslanovun obrazını canlandırmışam. Mənim də sənət taleyimə Həzi Aslanovu yaşatmaq düşüb.

- Xalqımız hər zaman ordunun yanında olub və ona güvənib. Bu fikrə münasibətiniz...

- Orduda xidmət edən hər bir zabit və əsgər Azərbaycan xalqının övlətidir. Hətta el şənliklərində və məclislərində iştirak edən əsgər gördükdə təbriklərimizdə mütləq qeyd edirik ki, burada bir əsgər övladımız əyləşib. Əgər o hərbi formanı geyinəndə qədr öz valideyninin övladı idisə, hərbi formanı geyinəndən sonra hər birimizin övlətidir. Bu gün qürur duyulması ordumuz var. Bu gün o orduda vətənsəver, torpaqsəver oğullar xidmət edir. Biz onların qəhrəmanlığını, igidliyini aprel döyüşlərində bir daha gördük. Əmin nəvəsi Biləsuvarın Səmədabad kəndindən Fərahim Novruzov da aprel döyüşləri zamanı şücaət göstərərək şəhid olub. Digər əminin nəvəsi 1992-1993-cü illərdə Qubadlı uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olmuşdu. Aprel döyüşləri xalqın ordusuna inamını daha da gücləndirdi. Xalqımız inanır ki, torpaqlarımızı ordumuz tezliklə azad edəcək. Bu güvənci xalqımıza verən onun əzəmətli ordusu və Ali Baş Komandanıdır.

Bir neçə teatr mövsümünü cəbhə bölgələrində açmışıq. Biz ordumuzla daim əlaqə saxlayırıq. Mən dəfələrlə Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbində kursantlarla görüşdə iştirak etmişəm. Onlar bizim doğmalarımızdır. Yenə deyirəm, xalqımızın orduya doğma münasibəti, orduya bağlılığı, əsgəri öz övladı bilməsi bunlar tarixi kökdən gələn amillərdir. Bu amillər dəyişən deyil.

- Hansı rolunuz insanların yaddaşında əbədi iz salıb?

- "Qorxma mən sənənləyəm", "Nizami" və digər filmlərə çəkilməmişdim. Həmin rollarım o qədər də yaddaqalan olmamışdı.

Sənətdə bəxtim onda gətirib ki, ilk teatr rolum görkəmli şair və dramaturq Nəriman Həsənzadənin "Nəriman" poemasında general Əlağa Şixlinski, kinoda isə ilk rolum general Həzi Aslanov olub. Hesab edirəm ki, Həzi Aslanov obrazı insanların yaddaşında iz buraxa bilib.

- Necə oldu ki, Həzi Aslanov roluna çəkildiniz?

- Burada bir təsadüf də var, qanunauyğunluq da. Kinostudiyaya dublyaj çağırılmışdılar. Bir dostum mənə dedi ki, Həzi Aslanov haqqında film çəkilir, rollar çoxdur, siz də gəlin. Dublyajdan çıxanda bu söz yadıma düşdü.

Rubrikamızın qonağı Akademik Milli Dram Teatrının aktyoru, respublikamızın Xalq artisti, iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, tank qoşunları qvardiya general-mayoru Həzi Aslanov rolunun mahir ifaçısı Ramiz Novruzdur.

Düşündüm ki, kinostudiyaya həmişə gələn deyiləm. Gəlmişkən elə bir şəkildə çəkdim.

Bir həftə sonra mənə kinostudiyaya çağırıldılar. Gördüm, filmin ssenari müəllifi Ramiz Fətəliyev və rejissor Rasim İsmayılov mənim şəkillərimə baxırlar. Ramiz müəllim şəkillərə baxa-baxa bildirdi ki, Hamlet Xanızadə məsləhət edib ki, Ramiz Novruzov çox istedadlı aktyordur, onu da yoxlayın. Sınağa iyirmi aktyor çəkildik. Sonda beş-altı aktyor qaldı. Çəkilişlərdə hiss edirdim ki, rejissorun gözü artıq mənə tutub.

- Dediğiniz kimi, burada bir qanunauyğunluq da var. Biz qəhrəmanı yalnız şəkillərindən tanıyırsınız. Filmdə sizi görəndə elə bildirdik ki, Həzi Aslanovun özüdür. Hərəkətlərinizdə, danışqlarınızda, səsinizin tonunda da hərbi xarakter aydın seçilir. Mənə elə gəlir ki, Həzi Aslanovun özü ilə söhbət edirəm...

- Çox sağ olun. Bunu çoxları deyir. Həzi Aslanov rolu bu dərəcədə inandırıcı alınbsa, mənim üçün bundan böyük sevinc nə ola bilər? Yolda gedərkən kimsə ayaq saxlayıb "Həzi Aslanov rolunda oynayan aktyordur" deyəndə sanki dünyanı mənə bağışlayırlar.

- Siz filmə çəkiləndə cəmi 35 il yaşamış Həzi Aslanovdan xeyli gənc idiniz. Bu rolun məsuliyyəti sizi qorxudurdumu?

- Generalın roluna təsdiq olunmağım mənə nə qədər sevinirdisə, məsuliyyəti bir o qədər də qorxudurdu. Axı, mən ümumiləşdirilmiş bir şəxsin rolunu oynayırdım. Tarixi bir sərkərdənin rolunu oynayırdım. Bir də ki, filmin çəkildiyi ötən əsrin 80-ci illərinin ortalarında onu tanıyanların əksəriyyəti - heyat yoldaşı, oğlanları, bacı-qardaşları, döyüş yoldaşları sağ idilər. Ödər ki, aktyordan hər şeydə reallıq, inandırmaq bacarığı kimi əsas amillər tələb olunurdu. Ssenari müəllifi də, rejissor da qərarlaşdırmışdılar ki, elə film çəkək, təkcə Azərbaycan, Rusiya yox, bütün dünya bəyənənə görə, bir azərbaycanlı Sovet dövlətində öz xalqını necə layiqincə təmsil edib. O vaxt filmə ümumittifaq təqdimatı oldu. Belə təqdimatlar nadir hallarda olurdu. 14 respublika baxıb rəy deməliydi. Film bəzi xarici dövlətlərdə də nümayiş olunmuşdu. Çox qəribədir ki, ən çox məktubu Almaniyadan alırdım. 1985-ci ildə müharibə mövzusunda çəkilən ən yaxşı filmlərdən sayıldı.

- Maneələrlə üzləşirdinizmi?

- Maneələr ümumi idi. Filmi çəkəndə bizə erməni millətindən olan Aslanyan soyadlı bir məsləhətçi göndərdilər. O dövrdə bizi "qardaş" xalqlar adlandırsalar da, bu qondarma qardaşlıq idi. Erməni tarix boyu bizə düşmən gözü ilə baxıb. Generalın ömür yolu o qədər də hamar olmayıb. Azərbaycanlı, müsəlman övladının iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülməsi, ge-

neral-mayor rütbəsinə qalxması, şübhəsiz ki, çoxlarında paxıllıq, qışqanclıq hissləri oyadırdı. Həzi Aslanov sonuncu dəfə Baqramyanın briqadasında olub. Təkcə bu faktın üstündən sükutla keçdilər. O ki qaldı Aslanyana, bu barədə Azərbaycanın ədəbiyyat nümayəndələrinə xəbər verdim. Onlar da bu adamın dəyişdirilməsi üçün özlərini oda-közə vurdular. Mümkün olmadı. Yalnız ona nail oldu ki, adı titrlərdə öteri göründü.

- Çəkiliş zamanı yəqin ki, yaddaqalan məqamlar da olub...

- Belə məqamlar çox olurdu. Mənim üçün ən maraqlısı Həzi Aslanovun sürücü-mexaniki olmuş general-mayor Kurkovun söhbətləri idi. Kurkov filmin baş məsləhətçisiydi. Həzinin xarakterik xüsusiyyətlərindən tez-tez söhbət açırdı. Onu da deyim ki, Moskva kinematoqrafçılarını inandırdı ki, arxa cəbhə respublikası ön cəbhədən yaxşı film çəkə bilər. Bu inamsızlıq vardı.

- Filmdə çəkilməyən hissələrdən təəssüflə xatırladığınızı varmı?

- Belə bir yer vardı ki, əsgərlə şefqət bacısı söhbət edir. Qar sənəddir. Yalnız bir ciğir var. Həzi onlara baxır, onları utandıрмаq üçün əli ilə yol açır. Bu hissəni kəsdilər. Bu, azərbaycanlı kişisinə xas xüsusiyyətdir. Bu, mütləq saxlanılmaldı. Birini də xatırlamaq istəyirəm. Final səhnəsində tankın üstündə dayanıb Azərbaycan dilində "Getdik" deyəndə arxadan səs gəlir. Həzi dönüb baxır, amma heç kim yoxdur. Yenə səs, yenə dönüb baxır.

- Bu, xəyali səs idi?

- Əslində, xəyali səs idi. Amma arxada kimsə var. O hissə yadınızdadırsa, dönüb bir də baxır. Və sonra "Hazırlaşın" əmrini verir. Bu anda gözləri önündən ata-anası, heyat yoldaşı, oğlanları, uşaqlığı, general Mehmandarovla görüşü, cəbhədə olan əsgərlər, döyüş dostları gəlib keçir. Hamı ona baxır. Hamı yay paltarındadır. Özünü itirən kimi olur. Sonra əmr edir, "Getdik e". Bura kimi çox proseslər vardı, onlar çəkilmədi. Hitlerçilərin təmas xəttinə xeyli qalmış komanda verə-verə gedəndə birdən sol tərəfdən - öz tərəfimizdən atəş açılır. Həmin döyüşdə ağır yaralanır...

- Nə yaxşı ki, qəhrəmanın ölüm səhnəsi filmdə yer alma-

yıb. Həzi Aslanov tamaşaçılar üçün əbədi sağ qalır...

- Ölümü barədə müxtəlif versiyalar vardı. Sovet dövrüydü. Bu versiyalar sovet hökumətini heç də maraqlandırmırdı.

- Filmin Moskvada da təqdimatı oldumu?

- Moskvada "Bakı" kinoteatrında filmin təqdimatı olmuşdu. Onda respublikamızdan rəhbər şəxs kimi Qurban Xəlilov gəlmişdi. Yadımdadır, o dedi ki, bu filmə Heydər Əliyev də baxıb və çox bəyənib. Artıq 1984-cü ildə Ulu Öndər Moskvada çalışırdı. Qələbənin 40 illiyi ərəfəsində Həzi Aslanov barədə filmin araya-ərsəyə gəlməsi məhz Ulu Öndərin adı ilə bağlıdır. Çünki o, respublikanın rəhbəri olarkən bütün sahələrdə olduğu kimi, kino sahəsinin də inkişaf perspektivini öncədən imzalamışdı. Bu onun uzaqgörənliyinin nəticəsidir.

- Film nəinki ölkəmizdə, hətta keçmiş ittifaq məkanında da özünə əbədiyaşarlıq qazanıb.

- Təkcə bir fakt deyim. Rusiyada bir internet xəbər portalı var. Adını deqiq bilmirəm. Həmin xəbər portalı müharibə mövzusunda çəkilən filmləri saylarına yerləşdirib. Ötən bir il ərzində ən çox izlənən film Həzi Aslanov haqqında çəkilən bizim filmimiz olub. Bu filmi yeddi milyon insan izləyib.

- Qarabağ müharibəsinin Həzi Aslanov haqqında heç düşünürsünüz mü?

- Əlbəttə, mənim ən böyük arzumdur ki, belə bir film çəkilsin. Yəqin ki, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda ordumuzun Kursk döyüşü kimi bir döyüşündən sonra reallaşacaq bu arzu. Ordumuzun Həzi Aslanov da o zaman həmin döyüşlərin qəhrəmanı olacaq. Bu xalq Həzini, Mehdiyə yetiribse, Qarabağ müharibəsinin də Həzisi mütləq olacaq.

- Ramiz müəllim, aktyor olmaqdan başqa həm də qələm adamısınız. Ən maraqlısı odur ki, yazdıqlarınız əsasən müharibə, vətənpərvərlik mövzusunda. "At ilinin birinci ayı" pyesiniz 20 Yanvar faciəsindən bəhs edir...

- Bu pyesim Gəncə Dram Teatrında uzun zaman oynanırdı. Bilirsiniz, mövzunu zaman özü verir. Heç zaman yazı xətrinə yazmıram. Mövzu mənə ağrıdanda, dincliyimi alanda yazıram. Urəyimi kağızlara boşaldanda elə bilirəm, dərdimi kiməsə danışdım. Akademik Milli Dram Teatrının bu gün də repertuarında olan "Hələ sevirmə deməmişdilər" pyesimdə Qarabağ müharibəsində şəhidlik zirvəsinə ucalan gənclərimizin yarımçıq qalmış ömürlərindən bəhs olunur. Bu pyes cəbhə bölgəsində yerləşən rayonlarda - Beyləqanda, Füzulidə hərbiçilərimiz qarşısında dəfələrlə oynanılıb.

- Ordumuzun əsgər və zabitlərinə arzu və istəkləriniz...

- Tezliklə torpaqlarımızı düşməndən azad edib, Şuşa qalasının ən uca zirvəsinə Azərbaycan bayrağını sancsınlar. Qələbə günündə qalib əsgərlərimizlə böyük sərkərdəmiz Həzi Aslanovun abidəsi önündə görüşək.

- Maraqlı müsahibəyə görə çox sağ olun.

Müsahibəni apardı:
Lalə HÜSEYNOVA,
"Azərbaycan Ordusu"